

ความสุขกับโอกาสการทำงาน^๑

ในสถานการณ์ที่คนทำงานในหลายภาคส่วนต่างแข่งขันกันทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้า เพื่อการดำรงชีวิตอยู่รอด และเพื่อผลสำเร็จของทั้งตนเองและขององค์กร และต้องเผชิญกับสภาพสังคมแวดล้อมที่ส่งผลกระทบทำให้คนทำงานมีความเครียดมากขึ้น เครือข่ายทางออกเพื่อการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ (The United Nations Sustainable Development Solutions Network: UNSDSN) ได้มีการจัดทำรายงานความสุขโลกประจำปี ๒๐๑๘ (World Happiness Report 2018)^๒ และเผยแพร่เมื่อ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๑ เป็นฉบับที่ ๖ โดยระบุตัวแปร หรือดัชนีที่ใช้ชี้วัดว่าอะไรบ้างที่ส่งผลทำให้แต่ละประเทศมีความสุข ทั้งนี้ ผู้เขียนจะขอลดความจากบทสรุปผู้บริหารของรายงานดังกล่าวมาดังนี้

การจัดอันดับความสุขของประเทศต่าง ๆ ในภาพรวมได้จากผลการสำรวจความคิดเห็นของ Gallup World Poll ในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๑๕ - ๒๐๑๗ ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและความมีเสถียรภาพ โดยในปีนี้มีประเทศใหม่ที่ได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับที่หนึ่ง นั่นคือ ประเทศฟินแลนด์ ส่วนประเทศสวีเดนอันดับแรกยังเป็นกลุ่มประเทศเดิมที่เคยถูกจัดอันดับไว้เมื่อ ๒ ปีที่ผ่านมา แต่อาจมีการสับเปลี่ยนอันดับกันบ้าง ซึ่งประเทศสวีเดนอันดับแรกก็คือ เดนมาร์ก สวิตเซอร์แลนด์ นอร์เวย์ รวมทั้งประเทศฟินแลนด์ซึ่งได้อันดับหนึ่งในปีนี้

ประเทศที่อยู่อันดับต้นเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะมีค่าคะแนนจากตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการวัดด้วยกันหกตัวแปรที่สนับสนุนความเป็นอยู่ดี ในระดับต้น ๆ นั่นคือ รายได้ต่อหัว อายุเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี (Healthy life expectancy) การได้รับการช่วยเหลือหรือการสนับสนุนทางสังคม การมีเสรีภาพในการเลือกดำรงชีวิต มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กันและกัน และการรับรู้เรื่องคอร์รัปชันทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ในกลุ่มประเทศที่ได้รับการจัดอันดับอันดับต้น ๆ นั้น จะมีความแตกต่างกันเล็กน้อยในเรื่องค่าคะแนนตัวแปรดังกล่าว ซึ่งเป็นไปได้ว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอันดับ

รายงานความสุขโลกประจำปี ค.ศ. ๒๐๑๘ นี้ มีข้อมูลสำคัญที่เพิ่มขึ้นมานอกเหนือจากการจัดอันดับความสุขและความเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสุขที่มีรอบโลกที่ทําเป็นปกติแล้ว ก็คือประเด็นที่เกี่ยวกับผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐาน ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยได้เพิ่มประเด็นเรื่องความสุขของผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาโดยพิจารณาทั้งความสุขของผู้อพยพ สังคมของเจ้าของถิ่นฐาน และครอบครัวของผู้อพยพที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งผลการศึกษาโดยทั่วไปปรากฏออกมาในเชิงบวก แม้ว่าประเด็นเรื่องผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานจะไม่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นตัวแปรในการวัดความสุขโดยตรง แต่โดยนัยแล้วประชากรที่เป็นผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานจะเป็นกลุ่มหนึ่งที่ถูกสอบถามเพื่อสำรวจความสุขที่ได้รับในการอาศัยอยู่ในประเทศนั้น ๆ ทั้งนี้ เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานได้รับการยอมรับ หรือได้รับการช่วยเหลือทางสังคมอย่างไร

สิ่งที่ค้นพบในการศึกษาในประเด็นความสุขของประชากรที่เป็นผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานค่อนข้างที่จะใกล้เคียงกับประชากรในประเทศนั้น ๆ โดยมีผู้อพยพที่ตอบคำถามเพื่อเป็นข้อมูลจำนวน ๑๐๐ คน พบว่าผู้อพยพที่อาศัยในประเทศฟินแลนด์มีความสุขที่สุด ทั้งนี้ ความสุขของผู้อพยพจะขึ้นอยู่กับคุณภาพชีวิตในที่ที่พวกเขาดำรงชีวิตอยู่ในขณะนี้ การศึกษาพบว่าผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานจะมีความสุขที่สุดไม่ใช่เพราะอยู่ในประเทศที่รวยที่สุด แต่เป็นประเทศที่มีความสมดุลในเรื่องการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านสังคมและองค์กร

^๑ เรียบเรียงโดย เบญจมาศ จัดตานนท์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาตรฐานแรงงาน สำนักพัฒนามาตรฐานแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อเผยแพร่เป็นความรู้แก่บุคลากรภายในองค์กร ซึ่งเป็นแนวคิดที่ไม่เกี่ยวข้องกับองค์กรแต่อย่างใด

^๒ John F. Helliwell, Richard Layard and Jeffrey D. Sachs, World Happiness Report 2018, New York: Sustainable Development Solutions Network.

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้รับการจัดอันดับในอันดับที่ ๔๖ ซึ่งมีประเทศในภูมิภาคอาเซียนได้รับการจัดอันดับที่แสดงว่ามีความสุขมากกว่าประเทศไทย คือ ประเทศสิงคโปร์ อยู่ที่อันดับที่ ๓๕ และประเทศมาเลเซีย อยู่ที่อันดับที่ ๓๖ โดยเมื่อ ปี ค.ศ. ๒๐๑๗ ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับอยู่ที่ลำดับที่ ๓๒ ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์อยู่ในลำดับที่ ๒๖ และประเทศมาเลเซียอยู่ในลำดับที่ ๔๒ หากดูจากแหล่งที่มาขององค์การจัดอันดับแล้ว ตามความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า การจัดอันดับโดยเครือข่ายทางออกเพื่อการพัฒนาขององค์การสหประชาชาตินี้มีปัจจัยที่ใช้ในการวัดที่หลากหลายทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

หากไม่พิจารณาในประเด็นการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานแล้ว การที่ลำดับความสุขของประเทศไทยลดลงส่วนหนึ่งอาจเป็นไปได้ว่าประเทศไทยกำลังพยายามขับเคลื่อนการไปสู่ไทยแลนด์ ๔.๐ ซึ่งมุ่งเน้นการปฏิรูป โดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีในทุกภาคส่วนเช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ในโลก แต่เนื่องจากบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน จึงอาจทำให้เกิดความวิตกกังวลกับประชากรบางกลุ่มที่ยังไม่มีความพร้อม เช่น ประชากรกลุ่มผู้สูงอายุที่มีมากขึ้น ประชากรเพศหญิงที่มีมากกว่าเพศชาย ประชากรที่ทำงานในธุรกิจประเภทที่มีแนวโน้มในการรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีมาใช้แทนกำลังคน อันจะทำให้กลุ่มคนเหล่านี้อาจจะถูกกระทบโดยการเปลี่ยนแปลงจากการมุ่งสู่ไทยแลนด์ ๔.๐

ดังนั้น การขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ไทยแลนด์ ๔.๐ เพื่อให้ประชากรมีความสุขตามดัชนีชี้วัดขององค์การสหประชาชาติไปพร้อมกันด้วยนั้น ประเทศไทยอาจต้องพิจารณาดัชนีชี้วัดในเรื่อง รายได้ต่อหัว อายุเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี การได้รับความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากสังคม การมีเสรีภาพในการเลือกดำรงชีวิต การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการได้รับรู้ถึงเรื่องการคอร์รัปชันในภาครัฐและในภาคเอกชนขององค์การสหประชาชาติอย่างครอบคลุม

ในส่วนของกระทรวงแรงงานสิ่งทีควรคำนึงถึงนอกเหนือจากคนทำงานในระบบแล้ว ประชากรกลุ่มสำคัญในอนาคตทีควรคำนึงถึง คือ ผู้สูงอายุ ผู้หญิง และคนทำงานที่บ้านผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ ซึ่งการจ้างงานในตลาดแรงงานควรให้ความสำคัญกับประชากรกลุ่มดังกล่าว ทั้งในเรื่องการออกกฎ กติกาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการส่งเสริมให้กลุ่มคนดังกล่าว สามารถทำงานได้ตามศักยภาพของคน เช่น อาจมีการกำหนดค่าจ้างรายชั่วโมงสำหรับผู้สูงอายุ หรือผู้หญิงที่ต้องทำหน้าที่แม่บ้านดูแลครอบครัว ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ดึงศักยภาพที่มีอยู่ของกลุ่มคนเหล่านี้ให้สามารถสร้างรายได้เพื่อครอบครัว และพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น หรืออาจมีการออกกฎหมายคุ้มครองลูกจ้างที่ทำงานที่บ้านโดยอาศัยเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมทั้งการส่งเสริมความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้กับผู้สูงอายุ หรือแม่บ้าน หรือกลุ่มคนทำงานที่จะถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยีใหม่ อันทำให้กลุ่มคนที่มีศักยภาพในการทำงาน และเลือกการทำงานที่บ้านไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุ แม่บ้าน หรือกลุ่มคนทำงานที่ถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยีใหม่ หรือกลุ่มคนทำงานรุ่นใหม่ มีช่องทางในการเพิ่มรายได้และได้รับการคุ้มครองโดยไม่ถูกทิ้งให้เป็นบุคคลไร้ค่าอยู่เบื้องหลัง

ในขณะที่รัฐบาลมีความพยายามที่จะลดความเหลื่อมล้ำในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้ประชากรไทยมีความสุข การพิจารณาถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการทำงานของประชากรกลุ่มดังกล่าว อาจเป็นเครื่องช่วยประการหนึ่งในเรื่องรายได้ ที่นอกเหนือจากจะช่วยในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ไทยแลนด์ ๔.๐ แล้วยังช่วยในการสร้างความสุขในการทำงานให้แก่ประชากรในอนาคตได้